

К 70-ЛЕТИЮ МАДИЕВОЙ РОЗЫ
ЧИНДАУЛОВНЫ

Мадиева Роза Чиндауловна, 1940 года рождения, в 1960 году окончила Республиканское медицинское училище, работала акушеркой в родильном отделении районной больницы в с.Чунджа Уйгурского района Алматинской области. В 1968 году окончила лечебный факультет Алма-Атинского государственного медицинского института.

С 1968 г. по 1975 г. работала ординатором в кардиологическом отделении ГКБ №1 г.Алматы, в 1975-1977 гг. заведовала этим же отделением. С ноября 1977 г. по 1993 г. продолжила свою трудовую деятельность на кафедрах внутренних болезней КазНМУ (соответственно АГМИ, КазГМУ), с 1994 по 2009 г. проработала на кафедре семейной медицины и поликлинического обучения, а с сентября 2009г. по настоящее время — на кафедре пропедевтики внутренних болезней (где ранее работала в 1988 — 1994 гг.). Проходила ФПК при центральных ВУЗах России (г. Куйбышев — 1978 г., г. Москва — 1986 г.), усовершенствование по пульмонологии в КазГИУВ (1995 г.), в КазНИИ кардиологии (1998 г.), обучение в Американской ассоциации семейных врачей, а также с сотрудниками Бристольского университета на выездных циклах и специальный курс по ФЗОЖ при АГИУВ в 2003 году, ФПК при КазНМУ в 2004 году, повышение квалификации по циклу «Диагностика и лечение болезней органов пищеварения» при АГИУВ в 2007 году и «Актуальные проблемы терапии» в 2008 г.

Имеет Высшую категорию врача-терапевта с 1994 года. Имеет 38 печатных работ, 7 актов внедрения в практику здравоохранения (собственных - 4, заимствованных - 3).

В процессе своей деятельности ею было привлечено к научно-исследовательской работе 14 врачей базовых учреждений. На кафедре отвечает за ознакомление с новой медицинской информацией.

Коллектив кафедры пропедевтики внутренних болезней Казахского национального медицинского университета имени С.Д. Асфендиярова сердечно поздравляет Вас с замечательным юбилеем, прекрасной вехой в Вашей жизни, в течение которой Вы снискали заслуженное признание, благодарность и огромное уважение коллег!

И сегодня, спустя десятилетия Вашей деятельности, позвольте выразить Вам искреннюю признательность за Ваш многолетний и безупречный труд. Уверены, что еще долгие годы Вы будете отдавать свои силы и знания делу развития медицины. Пусть накопленный Вами огромный профессиональный опыт позволяет уверенно смотреть в будущее и успешно достигать поставленных целей.

От всей души желаем крепкого здоровья, долгих лет жизни, счастья, бодрости духа и неиссякаемой энергии! Мира, добра, благополучия Вам и Вашим близким!

С уважением,
коллектив кафедры пропедевтики
внутренних болезней КазНМУ им. С.Д. Асфендиярова

«ДЕРТКЕ ДАУА» газеті

Көпшілікке арналған медициналық, танымдық, республикалық газет

Көпшілікке арналған «Дертке дауа» медициналық, танымдық газеті 2005 жылдан бері айына бір рет шығып келеді. Көлемі 2 баспа табак.

Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымының дерегі бойынша, адамзат денсаулығының тек 8-10%-ы ғана денсаулық сақтау жүйесінің жұмысына байланысты екен. Яғни, әрбір адам өзінің саулығы үшін өзі жауапты болуға икемделгені жөн. Бұл үшін өзін-өзі танып, өзіне-өзі көмектесудің маңызы зор. «Дертке дауа» басылымы ҚР денсаулық сақтау ісін реформалау мен дамытудың 2005-2010 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасын негізге ала отырып жұмыс істеуде.

Соңғы кезде осы тақырыпта тым көбейіп кеткен арзан мақсаттағы бутафориялық басылымдардың оқырман талғамына жағымсыз ықпалына тойтарыс беру де — «Дертке дауаның» басты міндетінің бірі. Келесі жылы газет қандай тығырықтан да жол тауып, түс көру, болжау, әріптердің, сөздің, өн-күйдің денсаулыққа әсері, басқа да тылсым, құпиялардың сан алуан амал-өдістерін ұдайы назарларыңызға ұсынады.

Былыттардан бері университетіміздің оқытушылары мен студенттерінің мақалаларын жүйелі түрде ұсынатын бөлім ашылды. Мақсаты, университет жанылықтарын мақалаларын мен «Дертке дауаның» оқырмандарына таныстыру. Жазған мақалаларыңызды күтеміз. Газетке жазылуға асығыңыздар.

Сүлейменов Дулатбек
«Дертке дауа» газетінің тілшісі,
Жалпы медицина факультетінің 2 курс студенті

ЕСКЕ АЛУ

Жаңалық Әбдірахманов 1935ж. қарашаның 7-сінде Қызылорда облысы Қармақшы ауданында дүниеге келген. 1959 жылы Алматы мемлекеттік медицина институтын, сосын аспирантураны бітірген соң 1964 жылдан Қазақтың онкология және радиология ФЗИ-да аға ғылыми қызметкер болып жемісті қызмет атқарды. 1975 жылдан Алматы медицина институтының рентгено-радиология кафедрасының доценті, ал 1989 жылдан осы кафедраның меңгерушісі болды.

1990 жылы ол Қазақ онкология және радиология ФЗИ директоры болып тағайындалды.

Өзінің ғылыми қызметін қатерлі ісіктерді гаммамен сәулелендіру емінің жаңа тәсілінің 5 жылдық қорытындысын жариялаудан бастады. Осы уақыттан бастап оның көп қырлы ғылыми қызметі қатерлі ісіктерді емдеу принциптерінің жаңа тәсілдерін және де адам денесінің ионданған сәулелер әсеріне реакциясын зерттеуге арналды.

Жүргізілген ғылыми жұмыстың нәтижесі 1968 жылы «Сәулемен емделген онкологиялық аурулардың қанындағы кейбір микроэлементтердің (кобальттың, никельдің, жездің, темірдің) мөлшері» тақырыбында кандидаттық диссертация болып қорғалынды. Онда, құрамында микроэлементтер бар препараттарды қолданып қандағы сәуле залалын азайтудың жаңа жолдары ұсынылды.

Осы жылдары және одан кейін де Ж. Әбдірахманов өз қызметкерлерімен, адам денесін радиация залалынан қорғайтын препараттарды зерттеуге көп көңіл бөледі. Бұл жұмыстар қорғаныстық маңыздылығына байланысты «құпия» деген грифпен жүргізілді.

Ж. Әбдірахмановтың ғылыми зерттеулері сәулемен емдеудегі дозаларды динамикалық бөлшектеудің жаңа үлгілерін жасауға мүсіндік береді және олардың артықшылығы дәлелденді. Емінің ұтымдылығы соншама айқын, бұл үлгілер клиникалық практикада тез және кең түрде қолданыла бастады.

Ж. Әбдірахмановтың ғылыми ізденісі, ғалым-радиолог ретінде тек радиоонкологиялық проблемалармен ғана шектелмейді. Жоғары азаматтық қасиетімен өз халқының игілігіне қамқорлығы, оның радиациялық генетика көлемінде жаңа ғылыми бағытты қалыптастыруға себеп болды, ол тұрақты тұқым қуалайтын радиациялық эффектілерді зерттеу және олардың мүшелермен тілдерде берік өзгерістер болуына әсерін анықтады. Бұл зерттеулердің Қазақстан үшін маңызы өте зор, себебі ол Семей полигонындағы ядролық жарылыстың адамдар денсаулығына жасаған залалымен тікелей байланысты.

Оның ғылыми басшылық жасауымен 20 кандидаттық және 19 докторлық диссертация қорғалды. Ж. Әбдірахманов 224 ғылыми жұмыс, оның ішінде 13 монография, медицина институтының студенттеріне арналған 3 оқу құралын жариялады. Ол - 11 өнертапқыштық жұмыстың авторы.

2002 жылдың қазанында Қазақстан Республикасы Ұлттық ғылым академиясының академигі атанды. Осы жылы м.ғ.д., профессор, ҰҒА академигі Ж. Әбдірахмановқа Қазақстан Республикасының еңбек сіңірген қайраткері атағы да берілді. Қазақстан Республикасы денсаулық сақтау министрілігінің бас онкологы, Республика онкологтары қоғамының төрағасы, Қазақтың қатерлі ісіктерге қарсы қордың президенті, Қазақстан дерігерлері ядролық соғысты болдырмау комитетінің вице-президенті, «Здравоохранение Казахстана» журналының редакциялық кеңесінің мүшесі болған ғалым арамызда болса, осы жылдың 7 қарашасында 75 жасқа толар еді. 45 жыл дерігерлік және ғылыми-педагогикалық қызмет атқарған ғалым-дерігердің өмірден өткеніне 6 жыл болды. Өмірінің соңғы жылына дейін ғылым мен дерігерлік жолды абыроймен алып жүрген тұлғалы азамат ағаны бүгінде сағына еске аламыз. Жатқан жері жайлы, топырағы торқа болсын!

Сайын Садықов
онкология, маммология және
сәулемен емдеу кафедрасының профессоры

Коллектив кафедры нервных болезней и нейрохирургии Казахского Национального медицинского университета имени С.Д. Асфендиярова выражает глубокое соболезнование доценту кафедры Клипичко Нине Константиновне в связи с тяжелой утратой — безвременной кончиной матери Татьяны Васильевны.

Коллектив кафедры нервных болезней и нейрохирургии Казахского Национального медицинского университета имени С.Д. Асфендиярова выражает глубокое соболезнование заведующему кафедрой профессору Нургужаеву Еркену Смагуловичу и ассистенту Нургужаеву Адилеу Еркеновичу в связи с тяжелой утратой — безвременной кончиной брата и дяди Нургужаева Кайрата Смагуловича.

С.Ж. АСФЕНДИЯРОВ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ МЕДИЦИНА УНИВЕРСИТЕТІНІҢ ГАЗЕТІ

ШИПАГЕР

1934 ЖЫЛДАН БАСТАП ШЫҒАДЫ
ҚАРАША № 3 (1377)

www.kaznmu.kz

shipagazeta@mail.ru

«ТАҒАМТАНУ ЖӘНЕ ДЕНСАУЛЫҚ» ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ - ПРАКТИКАЛЫҚ КОНФЕРЕНЦИЯСЫ

Газеттің осы саны Ұлытаудың ұлылығын ұлықтап, халықтың қамын жеп, елінің ері атанған нар тұлғалы азамат Төрегелді Шармановтың мерейтойына арналады.

«Өмір аллесаы» тағамтану мен адам денсаулығын қорғау жолындағы адамгершілік игі құндылықтармен біріккен өнегелі тұлғаның гибратты жолы тәріздес әлі университеттің талай студенттеріне тағлымдық таным берері сөзсіз.

«Гибратты ғұмыр»
Академик
Т. Шармановтың
80 жылдық мерейтойынан
керініс 6-7 беттер

«Развивая
международное
сотрудничество»
8 стр.

Воспоминания студента
40-х годов 11 стр.

Құрылтайшысы:
С.Ж. Асфендияров атындағы
Қазақ ұлттық медицина университеті
Газет ҚР Мәдениет, ақпарат және қоғамдық
кепіс министрлігінде тіркеліп,
26.12.1997 жылы тіркеу туралы
№ 83-Г куәлігі берілген.
Айына 1 рет шығады.
Таралымы — 1 200 дана
Көлемі — 10 баспа табак

Бас редактор
Эльмира Жүнісова

Тілшілер:
Марина Тянь
Нигора Пирматова

Керекмеуші:
Әділет Тәттібаев

Фото:
Евгений Кононов

Газет «Кредосс трейд» ЖШС баспаханасында
басып шығарылды.
Мекен-жайы: Алматы қаласы,
Егізбаев көшесі, 7 а
Мақала авторларының пікірі редакцияның
кезқарасын білдірмейді.
Редакцияға түскен қолжазба қайтарылмайды
және үш беттен асатын материалдар
қабылданбайды.
«Шипагер» газетінде жарияланған мақала
көшіріліп басылса, сілтеме жасалуы тиіс.

Редакцияның
мекен-жайы: 000012
Алматы қаласы
Төле би көшесі, 94
Редакция телефоны:
8 (727) 260 13 77
Ішкі нөмірі — 129
e-mail:
shipager-gazeta@mail.ru

Биылғы жыл С.Ж. Асфендияров атындағы Қазақ ұлттық медицина университеті үшін үлкен ерекшелікпен аталып өтіп жатқанына қалың оқырман куә. Осы бір ерекше атаулы мерекенің бір жағында университеттің 80 жылдығы тұрса, екінші қуаныш – академик Т.Ш. Шармановтың мерейтойы. Ғалымның салтанатты мерекесіне арналып үстiмiздегi жылдың 22 қазанында ҚазҰМУ Конгресс-холында «Таамтану және денсаулық» атты Халықаралық ғылыми-практикалық конференция өтті. Сіздермен, қымбатты оқырман, осы конференциядан және жалпы сол күннің думанды сәттерінен алған әсермен бөлісуді жөн көрдік.

1930 жыл Қазан айының 19-ы. Ұлытау бауырында қазақтың жайсаңдығын танытатын жайлаулы Төреқонған мекенінде төрелік пен еркелікті ерекше еппен еселей білетін ұл дүниеге келді. Атына заты сай болсын деген қазақы ырыммен Төрегелді есімі берілді. Сол кезден бастап Төрежелдіге Алланың ерекше мейірімі мен шапағаты төгілген болатын. Төреқонған мекенінде туған Төрегелдінің төрелік өмірі осы кезден бастау алады.

80 жыл өткен соң осы күн Төреқонған мекені үшін ғана емес, бүкіл қазақ медицинасы үшін, тіптен, бүкіл қазақ халқы үшін ерекше күнге айналды. Өз өмірін халық денсаулығына арнаған ұлағатты ұстаздың бүгінгі таңдағы ерөн өңбегінің жемісінің бір ғана бөлшегі ретінде туған күніне орай ұйымдастырылған мерейлі салтанатты атасақ та жеткілікті.

2010 жыл Қазанның 22-сі. Күзгі салқынның лебі шақырған қыстың алғашқы белгісі іспеттес қарлы күнге қарамастан, С.Ж. Асфендияров атындағы Қазақ ұлттық медицина университетінің орталық алаңы қуанышты қарбаласта еді. Бұл күн – ҚазҰМУ үшін ерекше күн. Өзінің 80 жылдық тарихи тағлымды мерейтойын атап өткелі отырған медицина білімінің қарашаңырағы өзімен түйедей құрдас қазақтың тұлғалы азаматының туған күніне орай ұйымдастырылған салтанатты рәсімге ерекше әзірлік үстінде еді. Орталық алаңның жанынан «Өмір өзегі» аллеясының ашылуы сияқты ірі шарадан басталған мерекелі күннің қарлы ызғары да байқалмады.

Белгілі қоғам қайраткері, дәрігер, ұлағатты ұстаз, ҚР ҰҒА және РМҒА академигі, Қазақ Тағамтану Академиясының президенті, Леон Бернгард атындағы ДДҰ жоғары марапатының иегері Төрегелді Шарманұлы Шармановтың мерейлі күні осылай басталды. Алматы қаласының әкімі Ахметжан Есімовпен тұсауын кескен «Өмір өзегінің» мәні мен маңызы, тәлім-тәрбиелік тағлымы зор екенін аллеяның ашылу рәсіміне келген қонақтар атап өтті.

«Тағамтану және денсаулық» тақырыбында ұйымдастырылған Халықаралық ғылыми-практикалық конференциясы лық толы залда сән мен салтанаттың думаны іспеттес әсерде басталды. Төрден орын алған мерейлі мереке иесі Төрегелді Шарманов тамаша талғаммен безендірілген сахнаның әрін аша түскені де сөзсіз. БҰҰБҚ, ДДҰ, БҰҰДБ, АХДЖА және халықаралық «Макроинтернешнлнк», «Уэлстарт» ұйымдарының қолдауымен жүргізілген теміртапшылықты жою, ана сүтінмен тамақтануды қолдау, медициналық және демографиялық зерттеулердің халықаралық

бағдарламаларының жетекшісі Т.Ш. Шармановтың ұсынысымен және оның қажырлы күш-жігерінің арқасында 1979 жылы Тағамтану институты дүниежүзінде бірінші болып дүниежүзі денсаулық сақтау ұйымының тағамтану жөнінде қызметтестік орталығы, 1997 жылдан Біріккен Ұлттар Ұйымы университетімен қызметтестік орталық атанды. Дүниежүзілік Денсаулық сақтау Ұйымының сараптауы бойынша, бүкіл әлемде өлім-жітімнің 60%-ы дұрыс тамақтанбауға, әсіресе, тағамның жеткіліксіздігі мен сапасыздығына тікелей байланысты екені анықталған. Бүгінгі таңда өлімге әкеліп соқтыратын аурулардың басым бөлігі жүрек-қантамыр аурулары, қатерлі ісіктер екенін күнделікті өмірден де жиі байқап жүрміз. Тіпті, осы аталған аурулардың

өзі дұрыс тамақтанбаудың салдарынан туындайтын ғалымдар зерттеп, анықтаған. Осы салада ДДҰ-ның ұсыныстары мен әзірлеген бағдарламалары бойынша тағам мәселесіне келгенде, ерекше мән беріп, дұрыс жолға қойғаннан кейін ғана ауру саны азайып, өлім-жітім төмендей бастаған. АҚШ-та адамның денсаулығына байланысты тағамды зерттеумен айналысатын 60-тан астам институт бар. Ал ТМД бойынша небәрі 3-ақ институт бар. Яғни, Төрегелді Шарманұлының Қазақ ұлттық тағамтану институтын ашуы қаншалықты күш-жігер мен қажырлы еңбекті қажет еткенін байқау қиын емес. Конференциядағы институттың 35 жылдығына арнаған «Құрметке ие болғанға дейінгі ұзақ та ауыр жол» атты баяндамасы тыңдаушыларды бей-жай қалдырмады. Ірі тұлғаның әрбір жеңісі мен жемісі оңайлықпен келмегенінің куәсі бола отырып, еріксіз қазақтың басына біткен бақыттың бірі екеніне көз жетісесің. Көз жеткізген сайын басыңды иесің.

Өзінің өмірлік жолында қарапайым дәрігерліктен Қазақ КСР-ның денсаулық сақтау министрі қызметіне дейін көтерілген Төрегелді Шарманұлын құттықтауға әлемнің түкпір-түкпірінен келген ДДҰ, БҰҰ, ЮНИСЕФ өкілдері, ТМД елдері мен Орта Азия медициналық оқу орындары, Ғылым академияларынан қонақтар келді. Атап айтқанда, Дүниежүзілік

азық-түлік сыйлығының лауреаты, Біріккен Ұлттар Ұйымы Университетінің проректоры, Халықаралық тағамтану қорының Президенті, Массачусет технологиялық институтының профессоры Невин Скримшоу (АҚШ), Қоғамдық денсаулық сақтау Университетінің профессоры Альфред Мак-Алистер (АҚШ, Хьюстон), тағамтану бойынша ДДҰ-ның Женевадағы сараптамалық комиссиясының мүшесі, АҚШ-тағы Миннесота штатының Университетінің профессоры Джон Хаймз, Қазақстандағы ЮНИСЕФ өкілі Ханаа Сингер, РМҒА-ның корреспондент-мүшесі, Тағамтану институты директорының орынбасары, Гаппаров Минкаил Магомед Гаджиевич (Мәскеу) өздерінің Қазақ ұлттық тағамтану академиясының халықаралық деңгейдегі ғылым мен тағамтанудың дамуына қосқан үлесі аясында баяндама жасады. Себебі, бүгінде Қазақ ұлттық тағамтану академиясы елге танымал «Балдырған», «Балбөбек», «Асыл», «Тұлпар», «Шафе» атты көптеген балалар тағамдарын, сондай-ақ, қаназдыққа, қатерлі ісікке, жүрек-қантамыр ауруларына, жүйкеге күш түсіруге қарсы емдік-профилактикалық қасиеті бар сиыр, бие, сүтінің негізіндегі тағамдар шығаруға күш салуда. Оны тек өзіміз құрған Алматы мен Сарыағаш қалаларын-да жартылай автоматты жүйедегі зауыттар жасайды. Қазір Талғарда қуаты тәулігіне 15 тонналық жаңа зауыт құрылысы жүріп жатыр. Мұндай зауыт Астана қаласында да салынбақшы. Тағамтану академиясының тамаша табысы - ғарышқа сәйкестендірілген құрамы күрделі, қауіпсіз тағаммен ғарышкерлерді қамтамасыз ету үшін жыл бойы қажырлы еңбек етті. Академияның өңбегіне Қазақстанның тұңғыш ғарышкері, халық қаһарманы Тоқтар Әубәкіров пен ұшқыш-ғарышкер, халық қаһарманы Талғат Мұсабаев сынды батырларымыз жоғары баға берді. Қазір тағамтану академиясы үкімет алдына азық-түлікте темірдің жетіспеуін жою үшін ұнды микроэлементтермен байыту туралы практикалық ұсыныстар беріп отыр. Осы жөнінде

Төрегелді Шарманұлы Елбасына арнайы кірген. Осы әңгімеден соң Нұрсұлтан Әбішұлы үкіметке салауатты тамақтанудың мемлекеттік доктринасын жасауды тапсырған еді.

Елінің ертеңіне қам жеген академиктің халқына сіңірген еңбегі, әлемдік деңгейде атқарып жатқан ерөн істері ел басшыларының да назарынан тыс қалмағаны олардан ағыл-тегіл келген құттықтаулардан да анық байқауға болады. Соның бір көрсеткіші – Алматы қаласының әкімі Ахметжан Есімовтің келліп, арнайы өз аузымен құттықтауы еді.

Алғаш болып сөз алған Ахметжан Есімов: «Конференцияның тақырыбы өте қызықты. Мындаған адамдар дұрыс тамақтанбағанның салдарынан өмірден өтіп жатады. Себебі, көптеген елдерде ашаршылық жүріп жатыр. Ал дамыған елдерде, керісінше, тамақты тым көп қолданғаннан адамдар денсаулығына зиян тиіп жатады. Дұрыс

ҒҰМЫР

тамақтану адам денсаулығына тікелей әсер ететіндігі сөзсіз. «Я есть то, что я ем», - деген сөздің мәні зор. Сондықтан бұл мәселеге аса мән беріліп, ғылыми тұрғыдан зерттеліп жатқаны халықтың денсаулығын сақтау жолында атқарылып жатқан

игілікті іс. Бұл – халықтың болашағы», - деп мерейтой иесіне өзінің ақжолтай тілегін жолдады: «Сіздің медицина саласының дамуына қосқан үлесіңіз ерекше екенін халық біледі. Бұл мерейтой салтанатына қатысу біз үшін үлкен құрмет! Бұл мерейтой – өз өмірін ұлт денсаулығына арнаған адамның мерейлі тойы! Қымбатты Төрегелді Шарманұлы, академик Төрегелді Шарманұлының денсаулықты сақтау жөніндегі ұсыныстарын пайдалана отырып, кем дегенде 100 жасауыңызды тілеймін». Сөз соңында Елбасының арнайы жіберген құттықтау хатын оқыды. Хатта: «Әлемдік медицина саласына қосқан үлесіңіз, дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымының Леон Бернгард атындағы халықаралық сыйлығымен атап өтілді. Кейінгі жастарымыз әрдайым өзіңдей абзал ағаларымыздың жолын ұстап, өнегесін үлгі тұтып, өссе екен деймін», - деген жолдар Президентіміздің ыстық ықыласы мен шексіз ризашылығының дәлелі екені сөзсіз.

Шетелден келген құрметті қонақтарға қазақстандық бұқаралық ақпарат құралдарының қызығушылық танытып, конференциядан кейін өткізілген баспасөз мәліхатында әңгімеге тартып, қажетті ақпарат алуға мүмкіндік алды.

Т. Шармановтың ғылыми еңбек жолы тек тағамтану саласымен шектелмегеніне сол кеште көз жеткіздік. Ол – профилактикалық медицина академиясының президенті. Медицинаның осы бір жаңа, өте күрделі саласының іргесін қалап, өркендету жолында тер төгіп келеді. Дәрігерлердің басты міндеті ауруды емдеу деген пікір біржақты екенін айтады. Ғалымның айтуынша, ауруды болдырмаудың жолдарын іздеуі, ол үшін тәжірибелік жұмыстар жүргізу дәрігердің басты міндеттерінің біріне жатады. Сол үшін бүкіл қоғамды жұмылдыру, әрбір адамның өз денсаулығына жауапкершілігін арттыру жұмыстарын жұмыла кірісіп, жан-жақты жүргізу керек. Бұл ойдың авторы – құрғақ сөзбен ғана емес, күнделікті өзінің

іс-әрекетімен де салауатты өмір салтын насихаттап жүрген адам. Спорт жаттығуларын үзбейді, дұрыс тамақтану ережесін бұзбайды. Сондықтан өзінің биологиялық жасын әлі елуге жеткен жоқ деп есептейтін салауатты өмір

салтын насихаттаушы Төрегелді Шарманұлы өзін осы өмір салтын ұстанушының нағыз

үлгісі ретінде көрсете білді. Мерейтой салтанатына келген қонақтар осы бір ерекше адамның өзін өзі ұстау, ойын жеткізе білу, халықпен тіл табыса білу сияқты дарынды қабілетімен бірге, сексеннің сеңгіріне шықса да, әлі тепсе темір үзетіндей сыр мен сымбатқа ие екендігіне көз жеткізді. Танымал тұлғаның өн-бойынан есіп тұрған күш-қуат еріксіз елтіп әкететіні де рас. Әлі талай асуларды бағындыруға өзін тарихи

тұлға тегіннен ҚазҰМУ-дың да мерейлес құрдасы емес болар.

Төрегелді Шарманұлының ұстаздық қызметінің өзі бір төбе әңгіме болды. Оның жетекшілігімен қорғалған 42 докторлық және 170 кандидаттық диссертациялардың өзі ауыз толтырып айтуға тұрарлық дүние. Сондықтан да кеш барысында ұстаздық жолы да назардан тыс қалған жоқ. 350 басылымның және 37 өнертабыстың авторы қазір де ұстаздықтан қол үзбеген. Өзіне жол сілтеп, бағыт көрсеткен медицинадағы және өнердегі ұстаздарын дәріптей білетін ағаның шәкірттерінің де ұстазы дегенде ықыластары ерекше. «Мен өзім дәрістерді қазақша оқимын. Университетте

дәріс оқу ғана емес, іс жүргізу де, ғылыми кеңес те қазақ тілінде өтеді. Өзім басқаратын тағамтану институтында да осы көрініс. Бәрі қазақша, қолымнан келгенше ана тілімнің мәртебесін көтеруге атсалысып келемін. Өткен жылдан бері қазақша оқытын орыс ұлтының үш студентіне «Тіл қамқоры» атты атаулы стипендия төлеп келемін. Бұл – менің ана тілім алдындағы парызым». Осындай өз ұлтының патриотының стипендиаттары да құттықтау сөз алып, ғалымның мерейін үстем етті. Көпшілік куә болған бұл көріністің әсерлі болғанын айта кеткен жөн. «Тіл қамқоры» атанып отырған жастардың қазақ тілінде еркін сөйлеуі, мүдірмей, тілдің анықтылығын сақтап, шүлдірлемеуі залдағы қонақтарды тәнті етті. Қазақ тілін меңгерген өзге ұлт жастарын ынталануға жетелейтін бұл ірі қадам – қай жағынан алсақ та азаматтық ұстанымы берік тұлғаның даралығын танытатын іс.

Конференциядан кейін Абай атындағы Мемлекеттік академиялық опера және балет театрында академиктің мерейлі мерекесі өз жалғасын тапты. Бұл ресми емес ортада достар мен әріптестерге құттықтау сөздері беріліп, өнер жұлдыздарының қатысуымен сәнді, думанды кеш өтті. Осылайша Қазақстан халқы үшін, осы күні жиналған қауым

үшін игілікті істер жасаған өнегелі тұлғаның мерейлі мерекесі сән-салтанатпен ерекше аталып өтті. Халқы үшін ізденіп, халқы үшін аянбай еңбек етіп, өзінің өмірлік ұстанымын үйретуден, таным-талантын, пайым-парасатын адал ісімен үлгі етуден жалықпаған тұлғаның салған ізі әлі өз жалғасын таба бермек. Біз, өз кезегімізде, әлемнің әйгілісіне айналған қазақтың қайратты ұлымен дәл осы ҚазҰМУ қабырғасында бірге еңбек етіп жүргенімізді мақтан ете бермекпіз. Және де ғазиз ғалымның ғұмырлық ғибраты талай ұрпаққа өнеге боларына сенімдіміз.